

Saksframlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Utvalg for helse- og velferd	8/16	26.10.2016

Høring - Endring i forskrift om kommunal betaling for utskrivningsklare pasienter - Innføring av betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter i psykisk helsevern og TSB**Rådmannens innstilling:****Høringsuttalelse fra Malvik kommune.****1) § 9. Vilkår for at en pasient er utskrivningsklar.**

Malvik kommune støtter alternativ 2 som forslag til nytt 2. ledd. I noen tilfeller vil det være svært formålstjenlig å avholde et første samarbeidsmøte mellom spesialisthelsetjeneste og kommune før pasienten skrives ut. Malvik kommune anmoder derfor om at det tas inn et nytt punkt under § 9 som gjelder de pasienter spesialisthelsetjenesten plikter å innkalle til samarbeid rundt i forbindelse med utskriving: *«Dersom det etter kommunens vurdering anses nødvendig at samarbeidsmøte avholdes før pasienten skrives ut, skal et første samarbeidsmøte gjennomføres før pasienten er utskrivningsklar».*

Forslaget begrunnes ut i fra hensynet til gode og trygge pasientforløp, og for å tydeliggjøre spesialisthelsetjeneste og kommune som likeverdige samarbeidspartnere i å sikre gode overganger i pasientforløpet.

2) § 13. Betaling for utskrivningsklare pasienter i døgnopphold i helseinstitusjon som omfattes av spesialisthelsetjenesteloven i påvente av kommunalt tilbud.

Dersom det blir innført betalingsplikt for pasienter i psykisk helsevern og TSB må det tas hensyn til at mange av disse pasientene vil være i en situasjon med bistandsbehov fra flere kommunale instanser etter utskriving. Malvik kommune vil anmode om at lørdag/søndag og helligdager holdes utenfor ved beregning av karensdager. Det foreslås derfor følgende tilleggbestemmelse under forskriftens § 13 dersom det innføres betalingsplikt for disse pasientgruppene: *«Lørdag, søndag og helligdager skal holdes utenfor ved beregning av de tre betalingsfrie døgnene for pasienter i psykisk helsevern og TSB.».*

Forslaget begrunnes ut ifra at dette gjelder en pasientgruppe som ofte har behov for samtidige og koordinerte helse- og velferdstjenester etter utskriving, og at flere av disse instansene har ordinær arbeidstid på hverdager.

3) Døgnpris.

Dersom betalingsplikt for pasienter innlagt i psykisk helsevern og TSB innføres, vurderer Malvik kommune det som riktig og hensiktsmessig at døgnprisen er lik for alle pasientgrupper.

4) Oppholdskommunen som betalingspliktig for døgnpris

Malvik kommune har mange betenkeligheter rundt forslaget om å gjøre endringer som medfører at betalingsplikten for døgnpris overføres fra folkeregistrert kommune til ønsket oppholdskommune etter utskriving.

Hensikten med å innføre betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter som kommunene ikke kunne ta imot skulle «bidra til bedre arbeidsfordeling mellom tjenestenivåene i helse- og omsorgstjenesten, skape gode pasientforløp og kostnadseffektive løsninger som kan gi pasienter et like godt eller bedre tilbud i kommunenes helse- og omsorgstjeneste som i spesialisthelsetjenesten». Betalingsplikten skulle være et insitament for at kommunene på et tidligere tidspunkt skulle følge opp og tilrettelegge det kommunale tilbudet for å kunne ta hjem pasienter som var ferdigbehandlet og utskrivningsklar.

Situasjonen rundt pasienter i psykisk helsevern og TSB med behov for omfattende helse- og omsorgstjenester, og særlig for ROP-pasienter, er i de fleste tilfellene kompleks og uforutsigbar. Å innføre endringer i forhold til hvilke kommuner som skal ha betalingsplikt, vil kunne medføre enda større kompleksitet ved håndtering av utskrivningsprosessen og saksbehandling knyttet til denne.

Malvik kommune støtter ikke forslaget om å gjøre endringer i forskriften som medfører at betalingsplikten for oppholds døgn overføres fra folkeregistrert kommune til ønsket oppholdskommune etter utskriving.

5) Administrative og økonomiske konsekvenser.

Kommunene må være forberedt både på en tidligere og raskere utskriving av pasienter fra psykisk helsevern og TSB. Det vil være svært uheldig dersom økonomiske hensyn i større grad blir styrende for når behandlingstrengende pasienter skrives ut til kommunen. Datagrunnlag og andre relevante forhold må derfor være grundig analysert før betalingsplikten iverksettes.

Behandling i Utvalg for helse- og velferd - 26.10.2016

Rådmannens innstilling, enstemmig vedtatt

Vedtak i Utvalg for helse- og velferd - 26.10.2016

Høringsuttalelse fra Malvik kommune.

1) § 9. Vilkår for at en pasient er utskrivningsklar.

Malvik kommune støtter alternativ 2 som forslag til nytt 2. ledd. I noen tilfeller vil det være svært formålstjenlig å avholde et første samarbeidsmøte mellom spesialisthelsetjeneste og kommune før pasienten skrives ut. Malvik kommune anmoder derfor om at det tas inn et nytt punkt under § 9 som gjelder de pasienter spesialisthelsetjenesten plikter å innkalle til samarbeid rundt i forbindelse med utskriving: «Dersom det etter kommunens vurdering anses nødvendig at

samarbeidsmøte avholdes før pasienten skrives ut, skal et første samarbeidsmøte gjennomføres før pasienten er utskrivningsklar».

Forslaget begrunnes ut i fra hensynet til gode og trygge pasientforløp, og for å tydeliggjøre spesialisthelsetjeneste og kommune som likeverdige samarbeidspartnere i å sikre gode overganger i pasientforløpet.

2) § 13. Betaling for utskrivningsklare pasienter i døgnopphold i helseinstitusjon som omfattes av spesialisthelsetjenesteloven i påvente av kommunalt tilbud.

Dersom det blir innført betalingsplikt for pasienter i psykisk helsevern og TSB må det tas hensyn til at mange av disse pasientene vil være i en situasjon med bistandsbehov fra flere kommunale instanser etter utskrivning. Malvik kommune vil anmode om at lørdag/søndag og helligdager holdes utenfor ved beregning av karensdager. Det foreslås derfor følgende tilleggsbestemmelse under forskriftens § 13 dersom det innføres betalingsplikt for disse pasientgruppene: «Lørdag, søndag og helligdager skal holdes utenfor ved beregning av de tre betalingsfrie døgnene for pasienter i psykisk helsevern og TSB.».

Forslaget begrunnes ut ifra at dette gjelder en pasientgruppe som ofte har behov for samtidige og koordinerte helse- og velferdstjenester etter utskrivning, og at flere av disse instansene har ordinær arbeidstid på hverdager.

3) Døgnpris.

Dersom betalingsplikt for pasienter innlagt i psykisk helsevern og TSB innføres, vurderer Malvik kommune det som riktig og hensiktsmessig at døgnprisen er lik for alle pasientgrupper.

4) Oppholdskommunen som betalingspliktig for døgnpris

Malvik kommune har mange betenkeligheter rundt forslaget om å gjøre endringer som medfører at betalingsplikten for døgnpris overføres fra folkeregistrert kommune til ønsket oppholdskommune etter utskrivning.

Hensikten med å innføre betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter som kommunene ikke kunne ta imot skulle «bidra til bedre arbeidsfordeling mellom tjenestenivåene i helse- og omsorgstjenesten, skape gode pasientforløp og kostnadseffektive løsninger som kan gi pasienter et like godt eller bedre tilbud i kommunenes helse- og omsorgstjeneste som i spesialisthelsetjenesten». Betalingsplikten skulle være et insitament for at kommunene på et tidligere tidspunkt skulle følge opp og tilrettelegge det kommunale tilbudet for å kunne ta hjem pasienter som var ferdigbehandlet og utskrivningsklar.

Situasjonen rundt pasienter i psykisk helsevern og TSB med behov for omfattende helse- og omsorgstjenester, og særlig for ROP-pasienter, er i de fleste tilfellene kompleks og uforutsigbar. Å innføre endringer i forhold til hvilke kommuner som skal ha betalingsplikt, vil kunne medføre enda større kompleksitet ved håndtering av utskrivingsprosessen og saksbehandling knyttet til denne.

Malvik kommune støtter ikke forslaget om å gjøre endringer i forskriften som medfører at betalingsplikten for oppholdsdøgn overføres fra folkeregistrert kommune til ønsket oppholdskommune etter utskrivning.

5) Administrative og økonomiske konsekvenser.

Kommunene må være forberedt både på en tidligere og raskere utskrivning av pasienter fra psykisk helsevern og TSB. Det vil være svært uheldig dersom økonomiske hensyn i større grad blir styrende for når behandlingstrengende pasienter skrives ut til kommunen. Datagrunnlag og andre relevante forhold må derfor være grundig analysert før betalingsplikten iverksettes

Vedlegg:

Vedlegg:
Invitasjon til høring
Høringsinstanser
Høringsnotat
Høringsbrev

Saksdokumenter (ikke vedlagt):

- Forskrift om kommunal betaling for utskrivningsklare pasienter (FOR-2015-11-18-1115)

Sammendrag:

Departementet foreslår endringer i betalingsforskriften (Forskrift 18. november 2011 nr. 1115) til også å gjelde pasienter i døgnavdeling innen psykisk helsevern og TSB (Tverrfaglig Spesialisert Behandling for rusavhengighet).

Det foreslås å gjøre enkelte endringer for å sikre at utskrivningsprosessen tilpasses disse pasientgruppene. Og å sikre at begrepene i forskriften tilpasses disse fagområdene.

Endringene berører særlig to forhold knyttet til pasienter i psykisk helsevern og TSB:

- 1) *Nye prosesskrav knyttet til utskrivningsklare pasienter, gjeldende fra 1. januar 2017.*
- 2) *Betaling for utskrivningsklare pasienter, gjeldene tidligst i 2018.*

Frist for å avgi høringsuttalelse er 23. november 2016

Saksopplysninger:***Prosseskrav, betalingsplikt og karensdager:***

Departementet foreslår at gjeldende forskrift i størst mulig grad beholdes uendret. Formålet med forskriften er som tidligere: Bedre arbeidsfordeling mellom tjenestenivå, skape gode pasientforløp, kostnadseffektive løsninger og like godt eller bedre tilbud i kommunens helse- og omsorgstjeneste (BEON-prinsippet).

Det understrekes at Samhandlingsreformen også gjelder innen psykisk helse og rus. Ved å innlemme disse fagfeltene i forskriften ønsker departementet blant annet å unngå en fortsatt uheldig prioriteringseffekt i kommunene med fallende årsverkinnsetts innen kommunalt psykisk helsearbeid.

Innlagte pasienter i døgnpost skal, som i somatikken, raskest mulig kunne komme hjem til et lokalt tjenestetilbud. Krav til spesialisthelsetjenesten om å varsle kommunen straks en pasient er definert som utskrivningsklar, og krav til kommunen om straks å gi beskjed tilbake om pasienten kan tas imot i kommunen, vil være gjeldende også for psykisk helsevern og TSB.

Det blir foreslått å ta inn et nytt punkt i forskriften som pålegger spesialisthelsetjenesten å kalle inn relevante samarbeidspartnere både i kommunen og spesialisthelsetjeneste til møte før pasienten er utskrivningsklar. Dette for å starte arbeidet med en samlet oppfølgingsplan. Det er

ikke satt som krav at møte skal være avhold før utskriving, eller at partene skal være enige om videre behandling og oppfølging.

Forskriftsendring med krav til samarbeidsmøte kan gjelde ved to alternativer, hvorav Departementet heller i retning av alternativ 2:

Enten 1) Pasienter med behov for tjenester fra både spesialisthelsetjenester og kommune etter utskriving.

Eller 2) Pasienter med behov for omfattende kommunale helse- og omsorgstjenester etter utskriving.

Det foreslås også et nytt punkt der Spesialisthelsetjenesten samtidig med varsel til kommunen om utskrivningsklar pasient, også skal varsle kommunen dersom pasienten vil stå uten egnet bolig etter utskriving. Høringsnotatet viser til Sintef rapport (A25247) om utskrivningsklare pasienter i psykisk helsevern og TSB som blir liggende i døgnavdeling i spesialisthelsetjenesten på grunn av manglende bolig. Varsel i henhold til 24-timersregelen ved innleggelse skal også, dersom det er aktuelt, inneholde opplysning om manglende bolig.

Når pasienten er ferdigbehandlet og utskrivningsklar utløses kommunens betalingsplikt. I forbindelse med at pasienten vurderes å være ferdigbehandlet og utskrivningsklar, skal kommunen foreta en forsvarlighetsvurdering før pasienten blir sendt hjem. Det vil være et brudd på loven om kommunen tar imot pasienter uten å stille med et forsvarlig tilbud.

For å unngå uønskede vridnings- og prioriteringseffekter foreslår Departementet en døgnpris satt til samme sum som i somatikken. For at betalingsplikt skal gjelde for kommunen, skal spesialisthelsetjenesten ha tatt tidlig kontakt med kommunen, og ved behov, også ha kalt inn til et første samarbeidsmøte.

Det foreslås **3 betalingsfrie dager (karenstid)** gjeldende kun for pasienter som skrives ut fra psykisk helsevern og TSB. Hensikten med å innføre karensdager, er å ivareta pasientenes beste gjennom å skape bedre overganger mellom nivåene i et behandlingsforløp. Og at kommunen, når det er nødvendig, skal få tid til å skaffe egnet bolig.

Andre endringsforslag av særlig betydning for kommunen, blant annet:

For pasienter innlagt i psykisk helsevern eller TSB foreslås at ikke bare lege, men også psykolog kan vurdere en pasient som utskrivningsklar. Vurderingen skal være basert på en helsefaglig og psykososial vurdering. Både helsefaglige og sosialfaglige problemstillinger skal være vurdert og dokumentert i pasientjournalen. I forhold til innleggelse endres begrepet «innleggende lege» til «innleggende instans».

Dagens forskrift legger til grunn at folkeregistrert adresse er utgangspunkt for hvilken kommune som har betalingsplikt i henhold til døgnpris. For noen vil ikke oppholdskommune og folkeregistrert kommune være den samme etter utskriving. Departementet mener derfor det kan være hensiktsmessig å fakturere den kommunen pasienten ønsker å oppholde seg i etter utskriving. Forslaget begrunnes med at den folkeregistrerte kommunen i slike tilfeller har liten mulighet til å sikre pasientens tjenestetilbud etter utskriving, da denne kommunen ikke har plikt til å yte tjenester etter helse- og omsorgstjenesteloven. Det samme vil gjelde personer som er bostedsløse, eller personer som har liten tilknytning til kommunen de er folkeregistrert i. Samtidig ser Departementet at det kan være vektige grunner mot å gjøre denne endringen. Dette blant annet fordi en slik endring kan få negative effekter som særlig rammer storbykommuner og kommuner med store utdanningsinstitusjoner.

Administrative og økonomiske konsekvenser:

Det er foreløpig stor usikkerhet i forhold til datagrunnlaget knyttet til utskrivningsklare pasienter i psykisk helsevern og TSB. Departementet ser derfor en stor risiko for at de økonomiske overføringene mellom rammene til helseforetakene og kommunerammen ikke reflekterer de faktiske forhold til tjenesten. Departementet vil sette i kraft betalingsplikt når datagrunnlaget er godt nok til å foreta mer eksakt beregning av administrative og økonomiske konsekvenser, tidligst i 2018.

Vurdering:

Endringsforslag som særlig berører kommunen vil være:

- ***Krav om tidlig kontakt og samarbeid***
- ***Karensdager – betalingsplikt***
- ***Døgnpris***
- ***Oppholdskommune som betalingspliktig***
- ***Administrative og økonomiske konsekvenser***

1. Krav om tidlig kontakt og samarbeid

Forskriften må tydeliggjøre spesialisthelsetjeneste og kommune som likeverdige samarbeidspartnere i et pasientforløp. Noen pasienter med behov for «*omfattende kommunale helse- og omsorgstjenester*» har allerede før innleggelse behandlingskontakter i kommunen. Mens andre kan være nye brukere. Noen kan mangle bolig, eller ha behov for annen egnet bolig. For å ivareta overganger på en god måte, vil det i flere tilfeller være formålstjenlig at det avholdes et samarbeidsmøte mellom spesialisthelsetjeneste og kommune og med pasienten til stede før pasienten skrives ut.

Pasientgruppa er spesielt sårbar ved overganger som medfører endring av behandlingskontakter, oppfølgingsansvar og tjenestetilbud. Det er derfor vesentlig at kommunikasjon, dialog og varslingsfrister mellom spesialisthelsetjeneste og kommune fungerer med utgangspunkt i pasientens krav til forsvarlig behandling og oppfølging.

Det bør derfor tas inn et tillegg til andre ledd under §9 (jfr. alternativ 2) som gjelder de pasienter spesialisthelsetjenesten plikter å innkalle til samarbeid rundt i forbindelse med utskriving: ***«Dersom det etter kommunens vurdering anses nødvendig at samarbeidsmøte avholdes for pasienten skrives ut, skal et første samarbeidsmøte gjennomføres for pasienten er utskrivningsklar».***

2. Karensdager - betalingsplikt

Utskrivningsprosessen må tilpasses behovene til pasienter i psykisk helsevern og TSB. Pasienter med behov for omfattende kommunale helse- og omsorgstjenester etter utskriving vil i mange tilfeller ha behov for samtidige helse- og velferdstjenester.

For å sikre et forsvarlig pasientforløp vil noen pasienter være avhengig av samtidig og koordinert bistand fra flere kommunale tjenesteområder ved utskriving. I tillegg til de døgnbaserte kommunale helse- og omsorgstjenestene kan dette gjelde m.a. Nav i forhold til økonomi og Boligkontor dersom det må skaffes bolig.

For å sikre trygge pasientforløp med gode overganger må derfor lørdag/søndag og helligdager holdes utenfor de 3 døgnene som foreslås som karensdager. Det bør derfor tas inn en

tilleggsbestemmelse under § 13: *«Lørdag, søndag og helligdager skal holdes utenfor ved beregning av de tre betalingsfrie døgnene».*

3. Døgnpris

Det foreslås at døgnprisen er lik som i somatikken. Dette for å unngå uheldig vridningseffekt i forhold til prioritering. Det vurderes som riktig og hensiktsmessig at døgnprisen er lik for alle pasientgrupper.

4. Oppholdskommunen som betalingspliktig

Endringen som foreslås kan ha både fordeler og ulemper. I somatikken har de fleste pasientene som skrives ut en fast oppholdsadresse som samsvarer med folkeregistrert adresse. For pasienter innen psykisk helsevern og TSB, og særlig for pasienter med omfattende og sammensatt problematikk (ROP-pasienter) vil situasjonen ofte være mer uklar i forhold til oppholdsadresse eller ønsket bosted etter utskriving. Å innføre endringer i forhold til hvilken kommune som pålegges betalingsplikt for døgnpris vil kunne gjøre situasjonen rundt disse pasientene mer uhåndterbar for kommunene under utskrivingsprosessen.

5. Administrative og økonomiske konsekvenser

Kommunen må være forberedt både på en tidligere og raskere utskriving av pasienter fra psykisk helsevern og TSB. Dette vil medføre økte krav til både responstid, kompetanse og effektive rutiner for lokal samordning og samarbeid på tvers av virksomheter i kommunen.

For å møte økte krav må økonomiske rammer samsvare med det økonomiske ansvaret for pasientenes tjenestetilbud. Det vil være svært uheldig om betalingsplikt iverksettes før datagrunnlag og andre relevante forhold er grundig analysert.